

GL21: Open Science Encompasses New Forms of Grey Literature Hannover, Německo 21. 10. – 23. 10. 2019

Účastnice:

Petra Černošlávková, odd. 812

prosinec 2019

1. Účel cesty

Účelem cesty byla účast na mezinárodní konferenci o šedé literatuře v Hannoveru, jejíž 21. ročník byl nazván „Open Science Encompasses New Forms of Grey Literature“. Konferenci předcházela výroční schůze organizace GreyNet, jíž je NTK členem. Během ní byla vyhlášena cena GreyNet Award za přínos vědecké komunitě v oblasti šedé literatury. Tu v letošním roce získal Plato L. Smith z Univerzity na Floridě. Účelem služební cesty byla i příležitost navázat nové vztahy mezi odborníky a udržovat ty stávající. Během cesty proběhlo i několik diskuzí na téma výzkumných projektů, na niž by se mohl NUŠL (NTK) podílet.

2. Časový průběh cesty

21. 10. v 8:32 vlakem z Prahy do Hannoveru, v 19:00 účast na GreyNet Award Dinner

22. 10. první konferenční den

23. 10. druhý konferenční den, návrat do Prahy vlakem

3. Průběh navštívené akce/jednání

Keynote

Konferenci otevírala Barbara Rühling z CEO at Book Sprints Ltd., jejíž příspěvek poukazoval na omezení a překážky, které současný tradiční model publikování vědeckých dokumentů přináší. Např. uvedla, že autoři stráví až 14 dní formátováním článků podle požadavků vydavatele časopisu, aby mohli článek odevzdat a pokusit se jej tak publikovat. Nicméně to autorovi nezaručuje, že jeho příspěvek bude přijat. Poměrně často se stává, že přijat není, takže autor opět stráví mnoho času úpravami zase podle podmínek jiného vydavatele. A toto kolo se může opakovat několikrát, než jej vůbec vydavatel přijme k recenznímu řízení.

Skupina 10 – 15 lidí vyzkoušela proto nový model (Book Sprint) a na pět dní se uzavřeli všichni na jednom místě a intenzivně pracovali na knize. Za těchto pět dní napsali celou knihu, včetně ilustrací, recenzního řízení (peer review), kontrolního čtení (proof reading) a tisku. Z této práce vzešla kniha „Oil contracts: how to read and understand them“, která neodpovídala standardům klasického publikování, neobsahovala ISBN nebo DOI. Nicméně tato kniha sklízí obrovský úspěch, je používána ve výuce a byla přeložena do několika jazyků. Tento koncept zopakovali a napsali další knihu – „open knowledge institutions: reinventing universities“, která staví knihovny do nové role vydavatele.

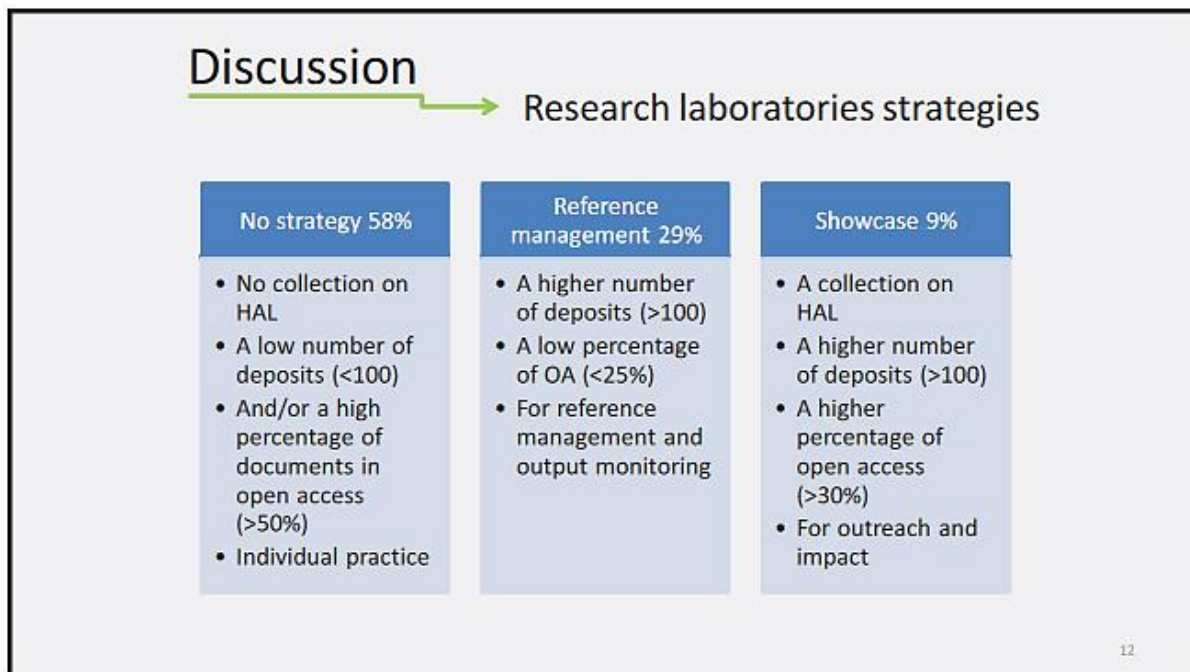
Tento nový model se zakládá na malých skupinách odborníků/vědců a třech školeních/poznáních/principích (learnings):

- 1) je potřeba se zaměřit na workflow, nikoliv na technologie
- 2) je potřeba přimět technologie, aby pracovali pro workflow (nikoliv opačně)
- 3) podporovat a usnadňovat spolupráci – nejdůležitější, ale také nejnáročnější část

Vybrané příspěvky

Zajímavý příspěvek přednesli Tereza Klozová a Jiří Drozda ze Zeměměřičské knihovny VÚGTK. Příspěvek nastiňoval dopady technologických změn a možnosti vývoje ve velmi malé knihovně při výzkumném ústavu. Zmiňovaná knihovna disponuje pouze 0,5 úvazkem, v rámci kterého se snaží zaštitit veškerou běžnou knihovnickou agendu. Jedna pětina fondu představuje nezkatologizovanou tištěnou šedou literaturu. Tereze Klozové se tudíž nepodaří tyto dokumenty zpracovat ani do důchodového věku. Takže přestože se na konferencích často mluví o technických změnách a repositářích nové generace, pro tuhle knihovnu je to zásadní překážka v udržování základních činností. Situaci výstižně shrnují poslední věty abstraktu: „Nemůžeme se efektivně/produktivně dívat vpřed, aniž bychom se neohlédli zpět. A že je tam zanecháno hodně papíru.“

Průzkum množství šedé literatury ve sbírkách národního otevřeného repozitáře pro dokumenty a data HAL představil Joachim Schöpfel. Kolekce si vytvářejí libovolně jednotlivé instituce, jejich organizační jednotky nebo vznikají samostatně pro projekty. Ukládání do repozitáře však není podmíněno vytvořením kolekce. Autoři příspěvku analyzovali 66 laboratoří Univerzity v Lille. Výsledky ukazují, že pokud si laboratoř vytvořila nějakou sbírku, ukládala do ní více dokumentů, než když je „házeli na hromadu k ostatním“. Jak v případě Univerzity v Lille tak i v HAL obecně převažují metadatové záznamy. Pouze k 23 % záznamů Univerzity Lille byl přidružen nějaký soubor, v celém HAL k 33 % záznamů. Zajímavé je, že 40 % záznamů v HAL představuje šedou literaturu. Dalším pozoruhodným výsledkem jsou strategie jednotlivých laboratoří viz obrázky níže. Více než polovina žádnou nemají a jedná se o individuální vkladatele. 29 % sbírky HAL využívá zejména pro monitoring výsledků a 9 % jako vitrínu publikační činnosti.

Yuliya B. Balashova informovala posluchače o implementaci ruského národního projektu, na němž se podílí Národní elektronické informační konsorcium s několika univerzitami. Jeho cílem je vytvoření národního agregátoru pro otevřené repozitáře ruských univerzit. Paralelně s tímto projektem se také objevil centrální zdroj pro online kurzy. Zajímavé jsou reakce, které s tímto zdrojem vyvstaly – strach, že by kvůli e-learningu zkolabovalo celé vzdělávání, jelikož by už nebylo potřeba učitelů. Studenti se zároveň vyjádřili, že preferují živého člověka. Do diskuze se zapojil Daniel C. Mack, který poznamenal, že studenti na Univerzitě v Marylandu rovněž nestojí o celý studijní program online, ale oceňují tuto možnost, když příležitostně nemohou přijít a mohou tak studovat z domu. Skupina, která tuto možnost oceňuje, jsou lidé studující při zaměstnání.

Poster session

Den první zakončila stručná představení jednotlivých posterů. Ty pak zahajovaly den druhý, kdy autoři dvě hodiny stáli u svých posterů, aby mohli zodpovědět případné dotazy ostatních účastníků. Celkem bylo vystaveno 15 posterů s pestrými tématy. Poster Dobrici Savice prezentoval tezaurus pro nukleární informace (<https://nkp.iaea.org/INISMLThesaurus/>), jehož hlavním jazykem je angličtina. Nicméně obsahuje překlady termínů do dalších 7 jazyků. Alistar Reece v posteru stručně shrnul výzvy začlenění šedé literatury do vydavatelské platformy (scholarly publishing platform). Jeden z posterů se věnoval pilíři otevřené vědy

¹ Autoři: Joachim Schöpfel, El Hadji Ibrahima Ndiaye a H elene Prost ; zdroj: Program Book (ISSN 1385-2308)

v rámci EOSC (European Open Science Cloud). Poster Any Češarek a Tanjy Merčuk Kariž představil výsledky výzkumu citovanosti šedé literatury v akademických článcích na Pedagogické fakultě Univerzity v Lublani. Dominic Farace připravil poster, který představoval organizační změny v GreyNet International od roku 2020. Tyto změny zahrnují přehled úkolů a cílů GreyNet a předání povinností na hostující instituci konference GL. Hlavní změnou je, že GreyNet bude každý rok vyhlašovat call for tender, tj. na instituci, která by hostovala GL.

Poster s názvem *ConfIDent* se zabýval projektem pod TIB, jehož cílem je vytvoření otevřené platformy pro konference a další vědecké akce. Fungování platformy bude založeno na spolupráci v oblasti kurátorství dat, které bude řídit kvalitu sémanticky strukturovaných metadat. Každé akci by měl být přidělen identifikátor, pravděpodobně DOI, zatím ale nepadlo definitivní rozhodnutí. Evidencí konferencí se zamezí fake science, tj. přispěje k odhalení falešných konferencí, které nemají vědecký charakter. Shromažďování informací o všech funkcích souvisejících s celkovou konferencí, od programových výborů po autory a recenzenty, přinesou institucím, poskytovatelům dotací apod. přehled o dalších činnostech, na kterých jejich vědci/zaměstnanci pracují. V této fázi pracují na metadatovém schématu, které údaje by se o konferenci měli schraňovat. Počítají s kompatibilitou s jinými metadatovými standardy jako např. CERIF.

Poster *From „Grey Literature“ to „Specialized Resources“* reflektuje kanadskou zkušenost s termínem „šedá literatura“ jako filtrem mezi typy dokumentu a mezi sbírkami. Sbírkou nebyla využívána a autoři dokonce nechtěli být s termínem spojováni, protože se obávali, že pak nikdo jejich dokumenty nebude považovat za akademické/vědecké a mající hodnotu. V jednom případě autor argumentoval, že jeho výzkumná zpráva má čtyři recenzenty, což je více než u běžného recenzovaného článku. Proto se rozhodli sbírku nazvat „specializované zdroje“ a do filtrů pro vyhledávání pak rozdělili šedou literaturu na konkrétní typy dokumentů jako zprávy, konference a prezentace, multimédia nebo souhrny. Tato změna měla zásadní vliv na využitelnost těchto dokumentů. Později to přineslo i přínos ze strany autorů – sami dobrovolně odevzdávali nové dokumenty.

4. Závěry/shrnutí

Účast na konferenci byla přínosná, jak z hlediska nových poznatků, tak udržení a rozšiřování kontaktů s odborníky, kteří se zabývají podobnými oblastmi a řeší podobné problémy. Přínosné byly obzvláště zkušenosti ohledně prezentace šedé literatury v repozitářích koncovým uživatelům nebo práce na standardizaci záznamu pro konferenční události. Kontakty byly navázány s kolegy z Itálie, Německa, Slovinska, USA nebo Kanady. Následující ročník GL22 se uskuteční v Itálii.

5. Dokumentace

- Web konference: <http://www.textrelease.com/gl21conference.html>
- Program Book (ISSN 1385-2308) (abstrakty, program, předběžné verze některých prezentací) uložen v digitálním repozitáři Greyguide: <http://greyguide.isti.cnr.it/attachments/category/31/GL21ConferenceProgramBook.pdf>
- Sborník z konference bude dostupný v lednu 2020.
- Videozáznamy budou později zpřístupněny z TIB AV-PORTAL (<https://av.tib.eu/>)

6. Anotace ZC

Mezinárodní konference o šedé literatuře se snaží během dvou dnů účastníkům přiblížit nové poznatky v oblasti šedé literatury, digitálních repozitářů, výzkumných dat a dalších přidružených témat. Cestovní zpráva shrnuje účel a průběh cesty a poukazuje na diskutované problémy, jež zazněly na konferenci, jako např. nutná vyhledání alternativních termínů pro šedou literaturu, které budou srozumitelné vědcům i laické veřejnosti a eliminují tak pochybnosti o legálnosti šedé literatury.